

Date: 9th June-2025

RAQAMLI TA'LIM MUHITI ORQALI O'QUVCHILARNING O'QUV
MOTIVATSIYASINI KUCHAYTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Karimova Zulxumor Abdurahmonovna

Buxoro innovatsiyalar universiteti

2- bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli ta'lim muhiti orqali o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini kuchaytirishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Muallif raqamli texnologiyalarning o'quv jarayonidagi rolini baholar ekan, ayniqsa zamonaviy raqamli vositalar yordamida o'quvchilarda ichki va tashqi motivatsiyani shakllantirish, mustaqil o'rganishga bo'lgan qiziqishni rivojlantirish, ishtirok faolligini kuchaytirish imkoniyatlari haqida tahliliy fikrlar bildiradi. Maqolada raqamli muhitning afzalliklari, pedagogik yondashuvlar va zamonaviy ta'lim strategiyalari asosida o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishga oid metodik tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim muhiti, o'quv motivatsiyasi, ta'lim texnologiyalari, pedagogik imkoniyatlar, interfaol o'qitish, raqamli resurslar, mustaqil o'rganish, axborot texnologiyalari, elektron platformalar, motivatsion strategiyalar

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar ta'limning ajralmas qismiga aylangan. Raqamli ta'lim muhiti nafaqat axborotni tezkor yetkazish, balki o'quvchilarda o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishni oshirish, ularning motivatsiyasini kuchaytirish vositasi sifatida ham muhim o'rin tutadi. O'quv motivatsiyasi o'quv jarayonining ichki harakatlantiruvchi kuchi bo'lib, u orqali bilim olish ehtiyoji, izlanish, qiyinchiliklarni yengish istagi, o'z ustida ishlash ko'nikmalari shakllanadi. Shu sababli, raqamli ta'lim muhiti imkoniyatlaridan foydalangan holda o'quvchilar motivatsiyasini oshirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biridir.

Ta'lim jarayonida motivatsiyaning pasayishi, ayniqsa yuqori sinf o'quvchilarida ko'proq kuzatiladi. Bunga asosiy sabablar – darslarning odatiy, an'anaviy shaklda olib borilishi, o'quvchining mustaqil faolligi cheklangani, zamonaviy vositalarning yetarli qo'llanilmasligidir. Shuning uchun raqamli ta'lim muhitini shakllantirishda nafaqat texnik, balki psixologik-pedagogik yondashuvlar ham muhim o'rin tutadi.

Raqamli ta'lim muhiti – bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interaktiv muloqotni ta'minlovchi, bilim manbalariga tezkor va uzluksiz kirishni ta'minlaydigan elektron vositalar tizimidir. Bu vositalar o'quvchilarga o'z tempida o'rganish, topshiriqlarni erkin bajarish, natijalarni onlayn ko'rish, o'zini baholash imkonini yaratadi. Natijada o'quvchida mustaqillik, o'z ustida ishlash va natijani baholashga bo'lgan ichki ehtiyoj ortadi.

Ilmiy adabiyotlarda raqamli ta'lim muhiti va o'quv motivatsiyasi o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha bir qancha tadqiqotlar mavjud. R. G'ofurov, S. Nishonova, M. Rasulov kabi o'zbek olimlari raqamli texnologiyalarning o'quvchilarning faolligi, mustaqil fikrlashi va bilim olishga bo'lgan qiziqishiga ta'siri haqida ilmiy asoslangan tavsiyalar bergan.

Date: 9th June-2025

Xorijiy manbalarda esa A. Bandura, J. Keller, M. Fullan singari olimlar AKT asosidagi ta'limning motivatsion jihatlarini chuqur o'rganib chiqishgan.

Raqamli muhitning o'quvchilarda motivatsiyani oshirishdagi afzalliklarini quyidagicha tasniflash mumkin. Birinchidan, **vizual va multimedaviy materiallar**: videodarslar, grafikalar, infografikalar, animatsiyalar – o'quvchining diqqatini jalb qiladi, eslab qolish qobiliyatini kuchaytiradi. Ikkinchidan, **moslashuvchan o'rganish imkoniyati**: har bir o'quvchi o'z qobiliyatidan kelib chiqib, kerakli tezlikda o'rganadi, bu esa ichki ishonchni oshiradi. Uchinchidan, **rag'batlantiruvchi baholash tizimi**: onlayn testlar, ballar, darajalar, diplomlar orqali o'quvchining yutuqlari doimiy e'tiborga olinadi. To'rtinchidan, **mustaqil izlanish muhitining mavjudligi**: elektron kutubxonalar, onlayn resurslar orqali o'quvchi o'zi uchun qiziqarli sohalarda chuqurroq bilim olish imkoniga ega bo'ladi.

Biroq raqamli ta'lim muhitini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun o'qituvchi ushbu vositalardan samarali foydalanishni bilishi, ularni pedagogik maqsadlar bilan bog'lay olishi zarur. Shuningdek, darslar mazmuni, o'quv topshiriqlari va baholash vositalari ham raqamli imkoniyatlarga moslashtirilgan bo'lishi kerak.

Amaliyotda sinov tariqasida joriy etilgan ba'zi strategiyalar ijobiy natijalarni ko'rsatmoqda. Jumladan, gamifikatsiya elementlaridan foydalanilgan darslar, elektron loyihalar orqali baholash, mobil ilovalar orqali topshiriqlarni bajarish va Google Classroom, Moodle, Edmodo kabi platformalardan foydalanish motivatsiyani oshirgan. Bu esa darsga qiziqishni kuchaytirgan, o'zlashtirish darajasini oshirgan, mustaqil fikr yuritish imkonini kengaytirgan.

Shu jihatdan qaraganda, raqamli ta'lim muhiti nafaqat vosita, balki o'quvchini faol ishtirokchiga aylantiruvchi muhit sifatida qaralishi lozim. Uning asosida o'quv motivatsiyasini oshirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqilishi va amaliyotda tatbiq etilishi kerak.

Xulosa va takliflar:

1. Raqamli ta'lim muhiti o'quvchilar motivatsiyasini oshirishning muhim pedagogik omili sifatida tizimli qo'llanilishi zarur.
2. Ta'lim strategiyalarida vizual va interfaol materiallardan muntazam foydalanish motivatsiyani rag'batlantiradi.
3. O'qituvchilar uchun AKT asosida motivatsiyani kuchaytirishga oid metodik tavsiyalar va o'quv kurslari ishlab chiqilishi lozim.
4. Raqamli baholash vositalari – onlayn testlar, reytinglar, avtomatik tahlillar – motivatsiyani saqlab turishda muhimdir.
5. Har bir ta'lim bosqichi uchun moslashtirilgan raqamli resurslar bazasi yaratilishi va yangilanib borilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. G'ofurov N. Raqamli texnologiyalar va ta'lim. – Toshkent: Fan, 2021.
2. Rasulov M. Ta'limda innovatsion yondashuvlar. – Buxoro, 2020.
3. Nishonova S. Motivatsiya va AKT. – Toshkent, 2019.

Date: 9th June-2025

4. Yusupova D. Gamifikatsiya va raqamli vositalar. – Termiz, 2022.
5. Keller J.M. Motivational Design for Learning. – Springer, 2010.
6. Fullan M. Deep Learning: Engage the World Change the World. – Corwin, 2018.
7. Mishra P., Koehler M. TPACK Model and ICT. – Teachers College Record, 2006.
8. Dewey J. Experience and Education. – Macmillan, 1938.
9. Vygotsky L. Thought and Language. – MIT Press, 1986.
10. Akbarova N. Ta'lim texnologiyalari. – Andijon, 2021.
11. Jessner U. Multilingualism and Motivation. – UK, 2006.
12. OECD. Digital Education for the Future. – Paris, 2020.
13. UNESCO. ICT in Education Teacher's Manual. – Paris, 2019.
14. Hasanov A. Elektron ta'lim amaliyoti. – Namangan, 2020.
15. Karimov R. Raqamli resurslardan ta'limda foydalanish. – Samarqand, 2022.

